

Наши

ШУМИ

БРОЈ 51 МАЈ 2011

ЈП МАКЕДОНСКИ ШУМИ

**INTERNATIONAL YEAR
OF FORESTS • 2011**

поштенска марка

По повод Меѓународната година на шумите, 2011., Македонска пошта објави поштенска марка со мотив и на шуми

12

разговор со повод

За плановите и активностите на асоцијацијата разговараме со г-дин Александар Николовски, претседател на МША.

15

екологија

Полезащитните појаси се подигаат на земјоделски површини кои поголем дел од годината се без вегетација

18

научен труд

Истражувањето на појавата и развитокот на природната обнова од црн бор на планината Влаина е вршено преку директни мерења на терен

20

04 БЛИЦ
Ден на дрвото, отворање лабораторија ...

07 ЈУБИЛЕЈ
ПРИРОДАТА НЕ ПРОСТУВА ...

08 АКТУЕЛНО
2011 Меѓународна година на шумите...

10 ЕКОЛОГИЈА
Регулатива за дрвни сортименти

12 НАША ТЕМА
Шумата како мотив на поштенска марка

15 РАЗГОВОР СО ПОВОД
Македонска шумарска асоцијација

18 ПОЛЕЗАШТИТНИ ПОЈАСИ
Заборавените шумски полезащитни...

20 НАУЧЕН ТРУД
Природна обнова на црнборовите шуми

24 ИНТЕРЕСНО
Дрво на годината

26 ОБЕЛЕЖЈА
Спомен куќа на Тоше Проески

28 ТЕРЕНСКА НАСТАВА
Чеплес, 2011

30 ДЕН НА ДРВОТО
Пролетно пошумување 2011

Весник на ЈП за стопанисување со шуми Македонски шуми

Издавач: ЈП Македонски шуми • За издавачот: Жарко Караџоски, генерален директор

• Главен и одговорен уредник: Александар Флоровски • Редакција: Соња Никчевиќ

Редакција: Соња Никчевиќ, Фатима Шкријељ • Издавачки совет: Жарко Караџоски, Александар Флоровски, Соња Никчевиќ, Ангеле Спировски, м-р Слободанчо Климоски, м-р Костадинка Соколовска, Марјан Стојаноски

• фото Бојан Симовски • Печати: „Коста Абраш,, АД-Охрид

Адреса: ЈП Македонски шуми, Ул. Перо Наков бб, Скопје • тел. 02.2581.080 • факс 02.2581.824

makshumi@mkdsumi.com.mk • www.mkdsumi.com.mk

ДЕН НА ДРВОТО, ПРОЛЕТНО ПОШУМУВАЊЕ, 2011

Пролетното пошумување, како дел од Акцијата Ден на дрвото-засади ја својата иднина се одржа на 31. март, 2011. година.

Денот го одбележа големата излезност на граѓаните ширум државата, што се должеше на убавиот пролетен ден и на стекнатата навика и желба на овој ден да се засади дрвце. Се садеше на 70 локации во државата, на места кои беа претходно одбрани и подготвени од вработените во ЈП “Македонски шуми”, а се засадија, според планот, 3 милиони садници.

22. АПРИЛ - МЕЃУНАРОДЕН ДЕН НА ПЛАНЕТАТА ЗЕМЈА, КОЈ ОБЕДИНЕТИТЕ НАЦИИ ГО ПРОГЛАСИЈА ЗА ДЕН ПОСВЕТЕН НА БОРБАТА ПРОТИВ ЗАГАДУВАЊЕТО НА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА.

Оваа година се одбележуваат 41 година од Денот на Земјата. Денот на Земјата е меѓународен ден, на кој се прославува планетата Земја и како наш единствен дом.

Секоја година многу организации низ целиот свет организираат специјални настани и акции за креативна промена на еколошката свест на локално, национално и глобално ниво, во кои просечно секоја година учествуваат најмалку околу половина милијарда луѓе одбележувајќи го овој ден.

Историскиот датум со кој се означува почетокот на буђењето на еколошката свест на човештвото се смета 22 април 1970 година, кога околу 200.000 лица протестираа против загадувањето на животната средина од која зависи опстанокот на човекот и на сите животински и растителни видови на нашата планета.

Протестите беа организирани во САД, кога околу 30.000 тони сива нафта истекла во Пацификот и ја загадија плажата во заливот Санта Барбара. Луѓето кренаа глас против еколошкото насилство, а беа предводени од тогашниот американски сенатор од Илиноис, Гејлор Нелсон, кои побара екологијата да добие национален приоритет.

Тогаш е формирано првото Движење за заштита на животната средина

Следната 1971 година во Канада е формирана една од најголемите невладини организации „Гринпис“ во превод Зелен мир, а на 5 јуни истата година во Стокхолм беше организирана Конференција на ОН за планетата Земја и беа усвоени многу документи меѓу кои и Декларацијата за животна средина, па овој датум се одбележува како Светски ден за заштита на животната средина.

Следните години Денот на планетата Земја се одбележува редовно во САД и ширум светот со повеќе различни активности.

На буђењето на еколошката свест на човештвото влијаеа многу настани, но таа не е целосно „разбудена“, бидејќи секое загадување на животната средина и прекумерното глобално загревање се закануваат да го загрозат животот на планетата.

Овој ден се одбележува во 175 земји, а во неговото одбележување учествуваат повеќе од 500 милиони луѓе.

Денот на планетата Земја е можност да се потсетиме на значењето на природата која не опкружува, но и да го сфатиме фактот дека нашите животи директно зависат од неа.

ДЕНОВИ НА ХРВАТСКОТО ШУМАРСТВО

На 17. и 18. јуни, во Бјеловар, Хрватска, се одржуваат 8 - мите по ред Денови на хрватското шумарство. Оваа традиционална манифестација се одржува во рамките на одбележувањето на Меѓународната година на шумите, 2011., која ОН ја прогласија, токму на иницијатива на Хрватске шуме. Токму затоа се обрнува големо внимание на организацијата на манифестацијата. Во рамките на програмата, покрај натпреварот на шумарски работници (секачи), че се едржи и расправа на тема “Реформа на наставната програма на Шумарскиот факултет во Загреб”, отварање на изложба “Шумата во очите на шумарот”, како и други пропратни случувања. Оваа манифестација има меѓународен карактер и на неа учествуваат претставници на шумарствата во регионот разменувајќи искуства за работата, што всушност е главна придобивка од ваков вид на случувања. (фото-флаер)

СТАТУТАРНА ОДЛУКА ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА СТАТУТОТ НА ЈП „МАКЕДОНСКИ ШУМИ“- П.О. СКОПЈЕ

Врз основа на член 19 став 2 точка 1 од Законот за јавни претпријатија („Службен весник на Република Македонија“ бр.38/96, 6/02, 40/03, 49/06, 22/07, 83/09) и член 28 од Статутот на ЈП „Македонски шуми“-п.о.-Скопје, Управниот одбор на претпријатието на седницата одржана на ден 06.10.2010 година ја донесе следната:

СТАТУТАРНА ОДЛУКА ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА СТАТУТОТ НА ЈАВНОТО ПРЕТПРИЈАТИЕ ЗА СТОПАНИСУВАЊЕ СО ШУМИ „МАКЕДОНСКИ ШУМИ“-П.О.-СКОПЈЕ

Образложение

Со Статутарната Одлука за измена и дополнување на Статутот на Јавното претпријатие за стопанисување со државните шуми „Македонски шуми“-п.о.-Скопје, се врши усогласување на Статутот бр.02-3/1 од 28.04.1998 година, со Измените и дополнувањата на Законот за јавните претпријатија и тоа:

- Во називот на фирмата а согласно Законот за шумите (Службен весник на Република Македонија бр.64/09) претпријатието стопанисува со „државните шуми“ понатаму претежната дејност е усогласена на НКД, покрај „ефикасноста“ се додава зборот „транспарентност“ се координира и утврдува предлог планови за јавни набавки, наместо „годишна програма“ ќе стои „годишен производно финансов план“, пред зборот „одбор за контрола“ се додава зборот „надзорен“, потоа се воведува обврската за изработка на детални финансови планови, се воведува задолжителна примена на „меѓународните сметководствени стандарди“, се регулира постапката за изборот на директорот врз основа на јавен конкурс, постапката за склучување менаџерски договор, обврската на директорот секои шест месеци да доставува Извештај за работата на Јавното претпријатие до Управниот одбор, како и обврската 80% од остварениот вишок во работата да ги уплаќа во буџетот на РМ.

- Овој текст е усогласен и со Мислењето доставено од Секретаријатот за законодавство на Владата на Република Македонија бр.08-6953/2-09 од 31.03.2010 год. доставени по текстот на Статутарната одлука усвоена од Управниот одбор на ЈП „Македонски шуми“-п.о.-Скопје, под бр.02-1601/2 од седницата од 28.09.2009 год.

ЛАБОРАТОРИЈА ЗА ПРОВЕРКА НА КВАЛИТЕТОТ НА МЕБЕЛ

На 20.06. 2011., на Факултетот за дизајн и технологии на мебел и ентериер, при Универзитетот “Св. Кирил и Методиј”, беше отворена “Лабораторија за тестирање на мебел”, прва од ваков вид во државата. На свеченоста одржана по овој повод, лабораторијата ја отвори министерот за Образование и наука, Никола Тодоров, кој потенцираше дека оваа лабораторија ќе ја подобри состојбата на пазарот и производството на мебел во земјава. „Ова е прва лабораторија од ваков тип во Македонија. Таа ќе овозможи многу и за бизнисот и капацитетите на тие што се занимаваат со производство на мебел, за да може да ги користат услугите на оваа лабораторија и сертификатите за квалитет да ги добиваат во Македонија, наместо како досега тоа да го прават во други држави и

да се изложуваат на трошоци. Верувам дека производството на мебел во Македонија ќе стане поконкурентно и ќе го зголеми својот квалитет“, рече Тодоров.

Лабораторијата ќе се користи и за едукација на кадри - специјалисти за дрвна технологија кои сега се дефицитарни.

„Резултатите од тестирањата ќе овозможат да се согледаат недоследностите при производството на мебелот и нивно отстранување, со цел во Република Македонија да се произведува сигурен мебел со проверен квалитет, а крајна цел - да се обезбеди заштита на потрошувачите, рече деканот на Факултетот за дизајн и технологии на мебел и ентериер Борче Илиев.

На отворањето присуствуваше и генералниот директор на ЈП „Македонски шуми“, Жарко Караџоски.

ОБЈАВЕНА ПОШТЕНСКА МАРКА СО МОТИВ НА ШУМА

По повод Меѓународната година на шумите, 2011., Македонска пошта објави поштенска марка со мотив на шуми (годишни времиња). Поштенските марки се со номинална вредност од 50 и 100 ден. а е издадена во тираж од 18 000 примероци, и блок марки со номинална вредност 100 ден. во тираж од 15 000 примероци и FDC.

Оваа серија поштенски марки е пуштена во промет на 05. мај, 2011. година, а спаѓа во рамките на EUROPA, Светски поштенски сојуз, кој секоја година определува еден мотив за сите членки на СПС, чија членка е “Македонска пошта”

Природата не простува, таа ја казнува...

Под заштита на животната средина се подразбира збир на различни постапки и мерки кои го спречуваат нејзиното понатамошно уништување, со цел поефикасно да се обезбедат потребни услови за нејзиниот опстанок.

Се што не опкружува и она што е директно или индиректно поврзано со човековата животна средина и производна активност претставува животна средина. Човекот за свои потреби често ја нарушува природната околина обезбедувајќи услови за подобар живот, со изградба на хидроцентрали, со сечење и палење на шуми, експлоатација на минерални сировини, создавање на депонии, емисии на гасови, нуклеарни проби.

Поради овие еколошки пореметувања во светот се појави потребата од заштита на животната средина.

Под заштита на животната средина се подразбира збир на различни постапки и мерки кои го спречуваат нејзиното понатамошно уништување, со цел поефикасно да се обезбедат потребни услови за нејзиниот опстанок.

Човекот треба да биде свесен дека и покрај тоа што е најсовершена единка, тој е дел од природата и треба безрезервно и постојано да се грижи за неа и да ги почитува законите на природата и средината во која живее. ..но, дали човекот навистина се однесува како најсовершена единка?

Во трката по профит, човекот често ги заобиколува и прекршува нормите, правилата и познатите ограничувања, заборавајќи дека времето кога природните ресурси како водата, шумите, чистиот воздух, се подразбираат сами од себе и дека тие не се неограничени, неуништиви и до бескрај обилни, е одамна поминато... Затоа, цинично звучат сите објаснувања на светските “експерти”, дека еколошките катастрофи можат да не заобиколат. Едно е сосема сигурно: доколку човекот не го промени својот однос кон природата, нејзината реакција ќе биде сосема природна. Нема да има ни награди ни казни. Како последица, природата, бранејќи се себе си, ќе го уништи агресивниот, невнимателниот, неприродниот човек... Зашто природата не простува, таа ја казнува секоја негрижа и невнимание... На нас останува да одлучиме дали ќе бидеме наградени или казнети од природата...

Соња Никчевиќ

МЕЃУНАРОДНА ГОДИНА НА ШУМИТЕ - 2011

2011 МЕЃУНАРОДНА ГОДИНА НА ШУМИТЕ

Со одлука на ОН за првпат, службено, 2011. година
е прогласена за меѓународна година на шумите.

Носител на проектот ШУМИ 2011, во седиштето на ОН во Њујорк, е Форумот за шуми (УНФФ), кој на крајот на февруари годинава и официјално го започна одбележувањето на Меѓународната година на шумите, 2011.

Имајќи ги предвид сите аспекти на соживотот меѓу човекот и шумата, логотипот на меѓународната година на шумите е осмислен за да се нагласи нивната нераскинлива врска. Символичките елементи во дизајнот отсликуваат некои од повеќекратните вредности на шумата како зачувувањето на стабилноста на климата, обезбедувањето на засолништа за луѓе, изворите на биолошката разновидност, лекови и вода за пиење. Покрај визуелниот идентитет на логото, геслото на меѓународната година на шумите е "Шумите за луѓето", уште еднаш и дополнително ја нагласува пораката за виталната важност на шумите за опстанок и добробит на сите 7 милијарди луѓе на планетата Земја. За достоино одбележување на меѓународната година на шумите во многу држави ширум светот ќе се организираат пригодни случувања. Под инспиративното мото на годината на шумите "Шумите за луѓето", и шумарскиот сектор во Македонија треба да го даде својот придонес во заштитата на шумското богатство во државата и негувањето на нераскинливата исконска врска меѓу човекот и шумата во зачувувањето на нашиот единствен дом Планетата Земја.

Мисија

Работата на ЈП Македонски шуми е нераскинливо врзана за зачувувањето на шумите, нивно правилно и интегрално стопанисување и зачувување на ова непроценливо богатство на природата. Во соработка со други институции од шумарството и Владата на Република Македонија, ќе се потруди да го даде својот придонес во одбележувањето на оваа година, со стимулација на сите субјекти кои се зависни од шумите за преземање на конкретни акции кои ќе помогнат во одржливото стопанисување со шумите во полза на сегашните и идни генерации.

Во текот на целата година ЈП Македонски шуми, ќе најавува

иницијативи за заштита на шумите од уништување и бесправни сечи, стимулација на обновување на шумите и придонес кон развивањето на свеста за важноста на овој природен ресурс, што може да се именува како наша мисија, во текот на целата година.

Визија

Шумите во Република Македонија ќе бидат тема на внимание на јавноста, нивното значење за зачувување на биолошката разновидност и заштита на екосистемот, неопходни за животот на планетата Земја.

Цели

- социјално корисно и ефикасно управување со шумите
- воспоставување на мрежа на еколошки преставници
- постигнување на општествено корисна и одржлива функција на шумите
- правилно стопанисување со заштитените подрачја
- развивање на адекватни еколошки и општествено корисни програми за обнова на деградираните шуми
- заштита на шумите од пожари и други видови злоупотреба
- заштита на шумите од загадување со промоција на намалување на штетната емисија на гасови
- подготовка на шумите за климатските промени
- пошумување

Акционен план

1. Маркетиншка промоција на Меѓународната година на шумите, 2011.
 - промоција во медиуми со подготовка и дистрибуција на рекламен материјал со слоганот ШУМИТЕ ЗА ЛУЃЕТО
 - промоција со учество во едукативни и информативни емисии на стручњаци во определени области
 - објавување на афирмативни содржини на веб страната на Македонски шуми
 - објавување на афирмативни и едукативни содржини во списанието Наши шуми
 - печатење на пригоден плакат и флаер со дистрибуција во Наши шуми
 - одржување на самостојна, или учество во Конференции за печат на оваа тема
2. Пошумувањето во функција на Меѓународната година на шумите, 2011
3. Вклучување во заедничка промоција на поштенски марки со Македонска пошта
4. Вклучување во акции на МЗШВ и други институции во државата кои ја одбележуваат акцијата
5. Организација и одржување на Советување на тема ШУМИТЕ ЗА ЛУЃЕТО, со учество на меѓународни стручњаци од областа на заштитата на шумите
6. Други активности во рамките на редовното извршување на Планот на претпријатието.

С.Н.

ЕУ САКА ДА СТАВИ КРАЈ НА СО ДРВНИ СОРТИМЕНТИ ДОБИЕНИ ПО НЕЛЕГАЛНО

Ристо Паивинен и
Наташа Ловриќ

Паивинен е Директор на Европскиот Шумарски Институт кој е лоциран во Јоенсуу, Финска, и Наташа Ловриќ е Докторант на Шумарскиот Факултет при Алберт Лудвиг Универзитетот во Фрајбург.

ЕФТ е во обид да направи анализа на влијанијата базирани на Договорот за Доброволно Партнерство, помош во комуникацијата при проектот FLEGT, поддршка во VPA преговорите како и имплементација од страна на Европската Комисија.

Европскиот Парламент како и Советот на Европа се согласни околу донесувањето на Регулатива за дрвните сортименти, која има за цел да ја спречи трговијата со нелегално посечените дрвни сортименти во Европската Унија. Кога регулативата ќе стапи на сила во 2013 година, ќе ги засега и дрвните сортиментите посечени во Европа, како и оние кои се увезени во неа. Регулативата посебно се однесува на обловина, производи од цврста граѓа, иверица, картон, мебел, пулпа и хартија.

Нелегалната сеча се однесува на дрвните сортименти кои се посечени, транспортирани или продадени спротивно од националните закони во земјите од кои потекнуваат. Вклучувајќи и нелегална сеча, даночни проневери или пак фалсификувани царински документи.

Во многу земји нелегалната сеча е дел од широко распространетата мрежа на корупција, против која администарцијата во помалку развиените

земји не е во можност да се бори. Процентот е дека земјите кои произведуваат сортименти губат од 10-15 милиони евра даночни приходи на годишно ниво, кои во други случаеви можат да бидат потрошени на пример за образование, здравство како и за промовирање на одржливото шумарство. Неконтролираното искористување на шумите ги осиромашува руралните краеве, ги нарушува правата на автохтоното население но исто така го нарушува постоењето на многу од животинските и растителните видови.

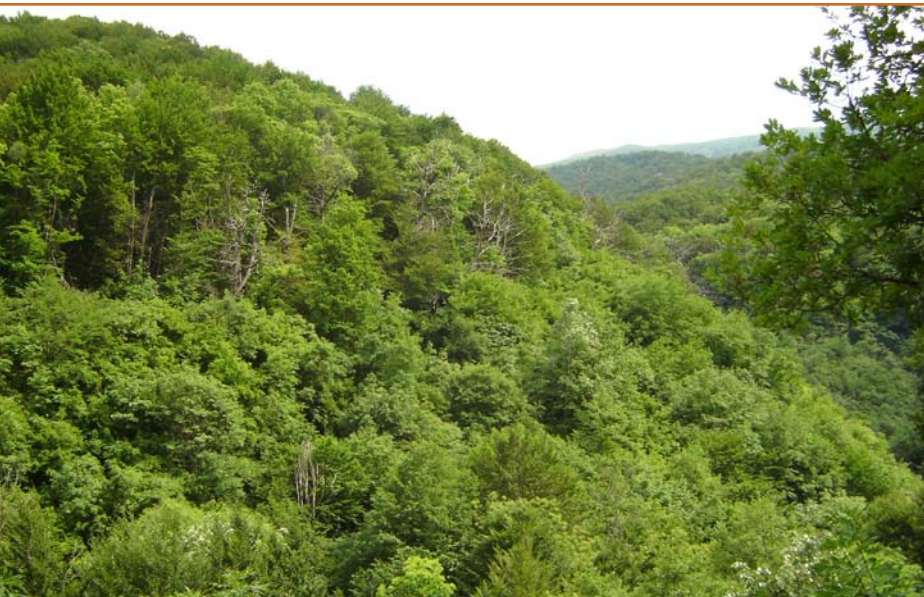
Без илегалниот пазар за трговија со дрвни сортименти, нелегалната сеча нема ни да постои. Токму заради природата на проблематиката, точни податоци не се достапни, но според некои извори се мисли дека нелегалните дрвни сортименти заземаат до една петина од сите сортименти увезени во Европската Унија. Ова е во сооднос со неколкуте проценти од дрвните сортименти кои се користени во таа насока, т.е 10 до 20 милиони кубни метри.

Во контекстот на економските, социјалните и еколошките штети предизвикани во земјите кои извезуваат дрвни сортименти, Европските производители на дрвни сортименти, како и крајните корисници на тие производи можат да ги почувствуваат негативните ефекти на нефер конкуренцијата која нуди поевтини суровини. Понатаму, нелегалната сеча комплетно ги потценува напорите за промоција на одржливиот развој како и за борба против климатските промени кај земјите во развој.

Во 2003 година Европската Унија донесе одлука за јакнење на структурите на шумското законодавство, доброто управување со шумите како и трговијата со дрвните сортименти во која ќе бидат вклучени нејзините трговски партнери. FLEGT акциониот план на Европската Унија ((FORES LAW ENFORCEMENT, GOVERNANCE AND TRADE, Зајакнување на шумското законодавство, управување и трговија) вклучува билатерални, доброволни партнерски договори кои ќе осигураат легалност кај дрвните сортименти.

Договорите се веќе потпишани со Гана, Камерун и Република Конго, додека сеуште се во преговори со Либериа, Индонезија и др. Неколку други земји го земаат предвид започнување на преговори со Европската Унија, и се очекува дека интересот кај нив ќе се зголеми како ќе се ближи

**ЗАКОНОТ КОЈ ТРЕБА
ДА БИДЕ ДОНЕСЕН
ОД СТРАНА НА
ЕВРОПСКАТА
КОМИСИЈА ЗА
РЕГУЛИРАЊЕ НА
ДРВНИТЕ
СОТИМЕНТИТЕ, ЌЕ
ГИ НАПРАВИ
УВОЗНИЦИТЕ
ОДГОВОРНИ ЗА
ВНЕСУВАЊЕ НА
СУРОВИНИ КОИ СЕ
НЕЛЕГАЛНО
ПОСЕЧЕНИ.**

НА ТРГОВИЈАТА МЕНТИ ТАЛЕН ПАТ!

стапувањето на сила на Регулативата за дрвни сортименти.

Партнерските договори ги признаваат законите и регулативите на постојните земји, кои веќе имаат воспоставено легално производство на дрвни сортименти. Згора на тоа, документите за ланецот на производството, од удирање на печат до извезување се однапред обезбедени, но обезбеден е и независен систем за мониторинг кој е веќе договорен.

Регулативата од Европската Унија која е во фаза на донесување ги става трговците со дрвни сортименти во одговорна положба. Кога некоја пратка со дрвени сортименти пристигнува на европскиот пазар за прв пат, снабдувачот е одговорен за обезбедување на суровини и продукти кои никако не смеат да се класифицираат како нелегални. Увозникот треба да биде известен за тоа кој ги посеколот тие сортименти и каде, но и да има можност да ги процени ризиците од потенцијалните нелегалности во целиот претходен продукционен ланец.

Купувачите на дрвени сортименти од друга земја членка на Европската Унија, мора да водат записи или да пополнуваат формулари за потеклото на дрвните сортименти, но исто така да знаат и кому ќе бидат продадени.

За многу претпријатија во секторот шумарство, ова не претставува никаква новост: регулативите се задолжителни само за оние одговорни актери кои и до сега практикувале фер трговија, тоа е пракса наназад веќе многу години.

Развојот на проширен и ефективен систем за мониторинг претставува голем потфат. Договорот за Доброволно Партнерство и неговата имплементација играат многу важна улога во тоа како концептот за легални дрвни сортименти ќе биде дефиниран. Сертификацијата на шумите го редуцира ризикот за нелегалност, но често само и го прикрива почетокот на продуктивниот ланец. Крајната пресуда на последиците за раскинувањето на правилата е одговорност на авторитетите во Земјите од Европската Унија. Досега немаат искуство со гонења во Европа-но затоа случајот на Гибсон, американскиот производител на гитари, може да се земе како пример. Во САД, сличен закон веќе постои долго време. Пред една година властите нашле пратки со абановина на Гибсоновите плантажи во Нешвил кои се увезени од Мадагаскар, а ја немале потребната документација. Овој случај сеуште има нерешен статус.

Големите европски производители, се очекува да се адаптираат на новите регулативи, но помалите

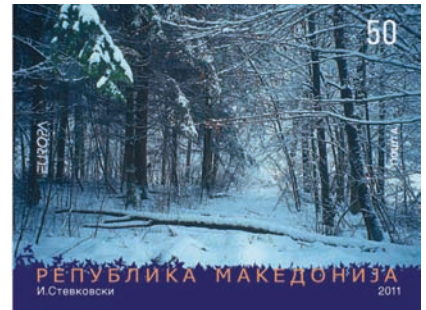
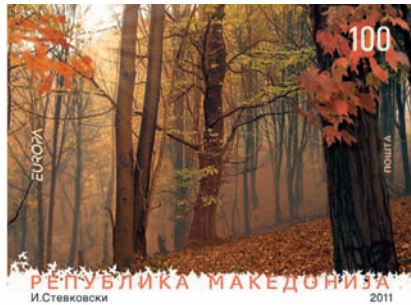
претпријатија се веќе загрижени околу зголемените бирократски процедури кои ги очекуваат. Исто така се загрижени околу "дупките во законската регулатива" кои можат да ги изненадат, а се присутни кај интернационалната конкуренција.

Законот не вклучува печатени предмети, па затоа постои загриженост дека Кина може да здобие предност ако не се воспостави контрола кај суровините така строго како што Европа веќе има воспоставено. Вредноста на кинеските печатени извезени продукти во ЕУ достигнува бројка од 2.5 милиони евра.

Во следните неколку години ќе можеме да добиеме подобра идеја околу влијанијата што ќе ги предизвика законот за дрвните сортименти во европскиот шумарски сектор. Како и да е, важно е да се знаат следните клучни точки: искоренување на нелегалните дрвни сортименти од европскиот пазар е важен чекор кон доброто управување со шумите, кое само по себе е еден од условите за одрживо стопанисување со шумите. Доброто управување со шумите како и одрживото стопанисување, насекаде во светот се интегрирани заедно во борбата против сиромаштијата но и против негативните ефекти предизвикани од климатските промени. Во промоцијата на овие проблеми, актерите во Европскиот шумарски сектор имаат повеќе шанси за добивка отколку за загуба.

ШУМАТА КАКО МОТИВ НА ПОШТЕНСКА МАРКА

По повод Меѓународната година на шумите, 2011., Македонска пошта објави поштенска марка со мотив и на шуми (годишни времиња). Поштенските марки се со номинална вредност од 50 и 100 ден., а е издадена во тираж од 18 000 примероци, и блок марки со номинална вредност 100 ден. со тираж од 15 000 примероци и FDC. Оваа серија поштенски марки е пуштена во промет на 05. мај, 2011. година, а спаѓа во рамките на EUROPA, Светски поштенски сојуз, кој секоја година определува еден мотив за сите членки на СПС, чија членка е "Македонска пошта"

Поштенската марка, всушност претставува парче хартија кое служи за плаќање на поштенски услуги, однапред, а нејзината номинална вредност е еквивалент на вредноста на поштенската услуга која се плаќа со поштенската марка за нејзино извршување. Оваа првенствена функција на поштенската марка, со текот на времето се умножила и добила и други функции, пред се како средство за национална промоција, промоција на националното богатство, дел од светската култура, маркетинг промоции и како предмет на собирање (филателија).

Филателија - собирање на поштенски марки

Зборот *филателија* доаѓа од грчкиот збор φιλος - љубител, и ἀτελεύτα-ослободено од давачки. Претставува темелно проучување и собирање на поштенски марки и други филателистички сувенири. Филателисти се луѓе кои внимателно ги проверуваат сите елементи, причини и поводи за издавање на поштенски марки, кои, истовремено се и најстроги контролори на сите било какви отстапувања во нивната изработка. Филателијата е најраширено собирачко хоби во светот, чии почетоци се врзуваат за втората половина на 19. век. Според некои проценки, 25% од луѓето, во некој период од животот, во развиените земји, собира марки, а денес, бројот на филателисти во светот ја надминува бројката од 10 милиони. Денес во светот, во преку 200 држави и самостојни територии, се издаваат неколку стотици илјади поштенски марки. Тие се разликуваат по облик (правоаголни, заоблени, триаголни, обли, во облик на овошје), по видот на печат, начин на назабување, или пак по филателистичката вредност, на пример за максимална вредност е марката издадена во Шведска во 1855. година "жолт TRESKILING", која е проценета на неколку милиони швајцарски франци, а серијата на марки од Маурициус, вреди 10 милиони долари! Маркетиншката вредност на поштенската марка е многу значајна заради тоа што, залепена на писмо или поштенска пратка, влегува во домовите на многу луѓе во светот и токму затоа е многу битен мотивот кој таа го има за препознавање на флората и фауната на одредени подрачја.

И покрај многу други современи начини на комуникација, поштенскиот канал, односно, праќањето на писма е единствено средство за комуникација на голем дел од жителите во светот и тешко дека нешто друго ќе го замени во догледно време.

Првата поштенска марка издадена на територијата на Република Македонија, од осамостојувањето, датира од 08.09.1992 година и е со мотив на Иконостасот на Манастирот Св. Јован Бигорски.

1992, 8. IX, РМ „Една година суверена Македонија“,
“The 1st Anniversary of Macedonian sovereignty”
ГР: М. Дамески; ОФ; ЗЧ: 13¼; ПЧ: БНФ- Бугарија

ДЛАБОРЕЗ
Г. Детал од иконостасот во манастирот
„Св. Јован Бигорски“ XIX век,
автопортрети на конаничарите
Петар и Макарие

За работата на Бирото за филателија на Македонска пошта, разговараме со г-дин Елез Елези, раководител, кој накусо го образложи начинот на функционирање на Бирото за филателија.

“Бирото за филателија, е член на Светскиот поштенски сојуз и како таков соработува со сите институции во државата. При тоа се следат сите настани во државата и се издаваат редовни марки кои по правило имаат поедноставни графички решенија и се печатат во повисоки тиражи, а по потреба можат да бидат дополнително печатени. Во рамките на асоцијацијата EUROPA и во склад со тоа се издаваат т.н. пригодни марки, кои се издаваат со цел да се одбележат некои културни, историски и спортски настани во државата. Овие марки се издаваат во одредени тиражи и не смеат да бидат печатени повторно.

EUROPA, годинава како настан за одбележување на меѓународно ниво ја определи Меѓународната година на шумите, 2011., а Македонска пошта објави поштенска марка со мотив и на шуми (годишни времиња). Поштенските марки се со номинална вредност од 50 и 100 ден. а ќе биде издадена во тираж од 18 000 примероци, и блок марки со номунална вредност 100 ден. во тираж од 15 000 примероци и FDC.

FDC - ПЛИК ПРВ ДЕН, претставува плик со илустрација на левата страна, залепен пригодна марка, жигосана со пригоден поштенски печат со датум на денот на издавањето на марката. Вообичаен назив е FDC (FIRST DAY COVER).

Оваа серија на поштенски марки со мотив на шума е пуштена во промет на 05.05.2011. година.

Покрај ова, предвидено е печатење уште на 4 марки со мотиви на флора и фауна за годинава, со што Македонска пошта го дава својот придонес кон заштитата на шумите и природата.”- ни рече г-дин Елези.

FDC - плик прв ден, Флора од Македонија

Мотиви на флора и фауна на поштенските марки

Важно влијание во претставувањето на државата во светот, покрај останатото има и претставувањето на природните богатства, флората, ендемичните видови и тежнењето за заштита на истите, со издавање на поштенски марки со овие мотиви. Промоцијата на државата преку овие навидум невидливи и мали амбасадори на секоја држава многу и значи. Така, со објавувањето на серијата на поштенски марки Македонска пошта - Биро за филателија, за првпат издаде серија марки Заштитени видови флора и фауна (1994), а секоја година се следи трендот на задолжително издавање на поштенски марки со мотиви на природа, со што ја промовира убавината на Македонија надалеку во светот, а поштенските марки со овие мотиви се предмет на собирање на филателисти ширум светот. Издадени се серии за Заштитени видови флора и фауна (1994), а оттогаш наваму секоја година серии за флората во Македонија, за фауната и заштитени видови птици, инсекти и други животни.

Како придонес кон заштитата на животната средина и афирмација на природното богатство во Р. Македонија континуирано се издаваат серии на поштенски марки со мотиви на флората.

Пуштањето во промет на овие серии се совпаѓа со пригодни датуми со кои во светот се одбележуваат определени случувања како што се: Светскиот ден на шумите, Светскиот ден на заштита на животната средина, Денот на планетата земја и други. Досега од Македонска пошта, од осамостојувањето наваму се издадени, почнувајќи од 1994. година кога се започнало со издавање на поштенски марки со мотиви од флора и фауна, вкупно околу 600 марки со најразлични мотиви.

Редовно се одбележуваат со издавање на поштенски марки со пригодна содржина, Денот на екологијата (1998. за првпат), Заштита на животната средина и други поводи во врска со заштитата на природата, Природни убавини (2005), Природни убавини (национален парк Галичица, 2006), Природни убавини (водопади, 2007), Природни убавини(пештери, 2008), Флора и фауна (2010).

Инаку, првата поштенска марка се појавила на об. мај, 1840. година, под име “PENNY BLACK”, а името на нејзиниот идеен творец SIR ROWLAND HILL, од Велика Британија, се бележи како основоположник на новиот начин на плаќање на поштенскиот сообраќај. На првата поштенска марка, стои профилот на кралицата Викторија, а номиналната вредност била еден пени “POSTAGE ONE PENNY”.

Собирачите на поштенски марки, преку овие мотиви можат да дознаат и научат многу работи, како на пример: каква била униформата на шумарите во Нов Зеланд, во текот на 19. век, доколку ја проучи поштенската марка од 1860. година “Воени униформи-шумар од 1860. година”, издадена во 2003. година, за значењето на Светскиот ден на шумите од турската поштенска марка издадена во 2006. година, за стеблото на кедарот CEDRUS од мароканската марка од 2002., специфичните дрвни видови од Австралија од серијата од 10 марки издадени во 2005., за најстарото дрво, од поштенската марка за брицлестонскиот бор, од американската марка од 2006., за шведската смрча, од марката издадена во 2008., за пошумувањата од поштенските издадени од 2003. до 2006. година во Јапонија итн.

Соња Никчевик

МАКЕДОНСКА ШУМАРСКА АСОЦИЈАЦИЈА

- ОРГАНИЗАЦИЈА КОЈА ЌЕ ГИ
ЗАСТАПУВА И ИМПЛЕМЕНТИРА ПОТРЕБИТЕ НА
ШУМАРСКАТА ПРОФЕСИЈА ВО РМ

АЛЕКСАНДАР НИКОЛОВСКИ

На 15.12.2010. година во просториите на Шумарскиот факултет во Скопје, се одржа Основачко собрание на здружение на граѓани шумарски инженери и техничари од областа на шумарството и озеленувањето во Република Македонија, Македонската шумарска асоцијација. На собранието учествуваа поголем број инженери и техничари од сите институции од областа на шумарството во државата.

Основачкото собрание, односно потребата од основање на ваква асоцијација е свикано како резултат на горливата потреба која подолго време постои во шумарските кругови. Преку оваа асоцијација ќе се дебатира и полемизира од најразлични аспекти на структурата, ќе се решаваат стручни и социјални проблеми, во насока на развој и промовирање на шумарството и озеленувањето и зачувување и негување на стручниот и личен интегритет на шумарската струка.

Имајќи ја предвид актуелноста и важноста на формирањето на "Македонската шумарска асоцијација", за плановите и активностите на асоцијацијата разговараме со г-дин Александар Николовски, претседател на МША.

- Г-дине Николовски, Вие по професија сте шумарски инженер. Кажете ни како реагиравте на иницијативата за формирање на едно вакво здружение кое ќе ги насочува иницијативите на шумарската струка?

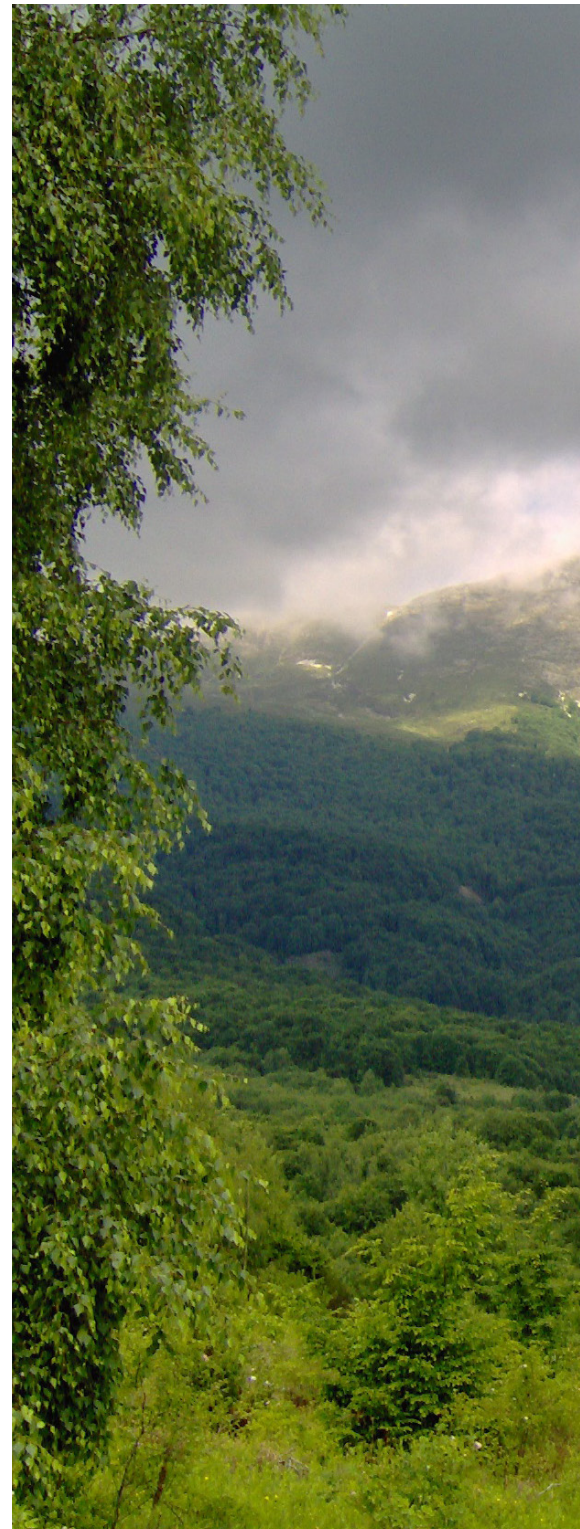
- Јас не можам да не го искажам своето задоволство од формирањето на Македонската шумарска асоцијација, чие формирање од формално-правна гледна точка е завршено пред извесно време. Истата реакција ја имав и кога група на ентузијастички, наши колеги, шумарски инженери, професори од Шумарскиот факултет, ми ја соопштија одлуката за формирање на Иницијативен одбор, се израдував и го прифатив предлогот за соработка. Потребата од формирање на ваква организација преку која на легален, стручен и транспарентен начин ќе се поставуваат прашањата на одговорноста на шумарите за шумарството е перманентно присутна во шумарските кругови. Идејата за формирање беше дотолку поголема што знаевме дека во минатото активно делувале неколку здруженија на граѓани од областа на шумарството (Здружение на шумарски инженери и техничари, Пријатели на шумите). МША не е правен наследник на ниедно од овие здруженија, се работи за нов правен субјект кој ќе го подигне рејтингот на шумарството како важна стопанска гранка во државата.

- Основачкото собрание, односно потребата од основање на ваква асоцијација е свикано како резултат на горливата потреба која подолго време постои во шумарските кругови...

- Да. На 15.12.2010. година во просториите на Шумарскиот факултет во Скопје, се одржа Основачко собрание на здружението на граѓани шумарски инженери и техничари од областа на шумарството и озеленувањето во Република Македонија, Македонската шумарска асоцијација. На собранието учествуваа поголем број инженери и техничари од сите институции од областа на шумарството во државата.

На собранието беа избрани органи на управување на Асоцијацијата во основање: Собрание на асоцијацијата кое го сочинуваат сите членови, Управен одбор од 11 члена, а јас бев почестен од колегите со предлогот за прв претседател на "Македонската шумарска асоцијација". За претседател на Управниот одбор е избран шум.инж. Велијан Загев.

Иако заради слабата информираност на присутните, во почетокот, состанокот кој беше замислен како иницијатива за формирање на идно здружение, тргна во несакан правец, сепак повеќето присутни ја поздравиле иницијативата и Основачкото собрание се одржа.

- Преку оваа асоцијација ќе се дебатира и полемизира од најразлични аспекти на структурата, ќе се решаваат стручни и социјални проблеми, во насока на развој и промовирање на шумарството и озеленувањето и зачувување и негување на стручниот и личен интегритет на шумарската струка.

- Оваа асоцијација ќе биде целосно во служба на шумарството, за негова промоција во стопанството и општеството и конечно поставување на вистинско место на шумарската струка. Сите овие заложби, цели и активности се наведени во Статутот на Македонската шумарска асоцијација, чиј нацрт е во разгледување и дискусија.

Според Статутот на асоцијацијата, чл. 6, цели на здружението се:
- да ги афирмира и промовира шумарската струка и професијата заради стекнување позначајна улога во општеството, како и заземање на адекватно место во стопанството и социјалниот живот во Р. македонија

- изградба и примена на етичките принципи и кодекси на МША

- да обезбедува стручно усовршување на членовите преку организација на семинари, предавања, екскурзии, размена на стручни искуства, како и презентирање на примена на иновации и научни достигнувања од областа на шумарството

- креирање и подобрување на шумарската политика преку активно учество во процесот на донесување одлуки од областа на шумарството и озеленувањето

- да даде свој придонес во подобрување на односот на целокупното општество и државата кон шумите како општо добро

- да воспостави партнерски однос со други и слични здруженија кои работат во областа на шумарството, заштитата на природата, руралниот развој, како и со научни и стручни институции од земјата и странство

- да обезбеди висок степен на информираност на своите членови преку различни медиуми

- да презема активности за подобрување на статусот и на материјалната положба на своите членови и на МША во целост

- да ги застапува интересите на своите членови пред органите на државната управа и да придонесува кон заштитата на дигнитетот и интегритетот на членството.

- 2011. година е прогласена за Меѓународна година на шумите, одличен повод да се промовира Асоцијацијата, што веројатно и ќе се случи. Што станува со имплементацијата на шумарските стручњаци во други заеднички, или т.н. Меѓународни програми и стратегии?

Постојат такви можности. Еве, акцијата "Ден на дрвото", како една масовна акција за пошумување, без оглед на некои мали недоречености, е одлична промоција на шумарството преку пошумувањето, што како активност е дел од одгледувачките мерки. Самото присуство на ЈП "Македонски шуми", како координатор и изведувач на стручните работи во акцијата, веќе е една функционална компонента во заштитата на животната средина, притоа самата активност како активност е позитивистичка и секако треба да се поддржи. Функционалноста на секоја активност се гледа во посветеноста на работата, меѓутоа, треба да кажеме дека сите ние сме зафатени со своите професии, пребукирани со обврски, почнувајќи од мене и токму затоа треба како прво да се направи Секретаријатот на асоцијацијата, како тело кое ќе биде со адреса, цели и технички можности за делување. Да се создаде еден епицентар околу кој ќе се движат сите активности, и доколку е определена некоја тема како на пример Законот за инвестиции, за инвестициона градба, таму не е предвидено каде би можело да се даде придонес, а може и да се извлече придобивка, зашто во таквите закони постојат недоречености од типот - кој го третира пејсажното уредување, како тоа да се изведе, како да се уреди тој проблем и каде да се адресира, од овие аспекти зависи каков квалитет на живот ние ќе

имаме понатаму и дали го почитуваме стандардите на потребите на современото урбано живеење. Тоа се проблеми кои не засегаат, меѓутоа, ние не ја гледаме нашата фела како дел од овие проекти. Не е консултирана. Во вакви стратегии од општо добро на државата треба да се бара учество и присуство. Најголемиот сет на предизвици, според мене е комерцијалното шумарство, во делот на прилагодување кон климатските промени како еден глобален проблем кој е очигледен низ промените на цели системи кои ги чувствуваме на сопствена кожа и крајно време е Секторот шумарство да го приладиме на овие промени. За ова е потребно аналитичко и критичка проценка на состојбата и да се најде начин на канализирање на идеите. Дали тоа ќе биде со интервенција во Шумскостопанските основи, или во некој понапреднат процес на планирање, во секој случај треба да се укаже од стручен аспект на проблемите и да се направат законски рамки.

Има многу предизвици. Еден од нив е воспоставувањето на Шумарскиот информациона систем, како портал каде би се влевале целокупните информации и знаење како еден систем кој после долгорочно ќе функционира. Но, тоа е еден многу скап систем. Организацијата за храна и земјоделие (ФАО), пред две години изготви програма за донаторска помош која што отиде на Влада, се усвои како програма, но на крајот заврши како проект каде што се дефинирани секторските политики, како шумарство, наводнување, рурален развој, безбедност на храна...но, тоа тука застана, со напомена дека треба да продолжи. Самото шумарство не треба да се гледа фрагментарно, туку интергерирано, со мултисекторско влијание. Ние, не можеме да говориме за шумарство, а да не стане збор за образованието, произведување на кадар за работа во институции, но и доусовршување на кадар кој ќе работи непосредно, во шума.

Еден дел од оваа едукација треба да насочи кон превенција кај пожарите, кон нивно превенирање и спречување, како и третирање на последиците кои настануваат. Тие работи ние треба да ги адресираме. Треба да се најдат средства и начини за подобрување на отвореноста на шумите, која кај нас е многу мала, а за тоа се неопходно потребни инвестиции, да се определи начинот на прибирање на средства, дали треба да се оди кон стратешко решение на проблемот. Ние ја имаме Стратегијата на шумарството како генерален и појдовен документ, а колку таа ќе се применува или ќе се дополнува, зависи од тековните случувања и оперативните проблеми.

- Имплементацијата на искуствата е битен момент во секоја работа, па и во шумарството, токму таму треба да се насочи и дел од заложбите на асоцијацијата...

- Јас мислам дека треба, пред се шумарската фела да се отвори, сеуште сме конзервативни во тој поглед. Не го користиме она што ни е на дофат на рака. На пример, руралниот туризам, толку актуелна синтагма, која има многу аспекти на гледање. Ние треба да најдеме начин за промоција на спецификите на шумите, да се вклопиме во класичните толкувања на оваа активност и со новини од типот на промоција и приближување на недопрената природа, шетање низ шумата, планински велосипедизам, собирање и употреба на други шумски производи и други функции на рекреација, за кои сметам дека не се доволно пласирани од нашата фела, а нашето работно место, всушност е шумата...сите овие активности се сведени на ентузијастички пристап на поединци, а не постои системско решение и понуда, а имаме одлични предуслови за развој на вакви активности. Секој влез во шума треба да биде наменски и за таа намена да се има програма и институцијата која стопанисува со шумите да има корист, но затоа треба да се обезбедат услови за спроведување на тие туристички, научни, рекреативни тури. Ретко кој ќе дојде во шума со намера за штетно делување, но ако не се обезбедени соодветни услови, се случуваат несвесни нарушувања и штети.

- Една од несаканите појави кои може да го предизвика човекот со своето невнимание, се и шумските пожари. Претпоставувам дека дел од идните активности ќе бидат насочени на заштитата на шумите од сите несакани појави.

- Да, тоа е многу важна активност, но и многу скапа, доколку се гледа како на интегрална заштита од пожари. Нашата улога јас ја гледам во мониторинг на проблемот во функција на заштита на шумите. Друг проблем кој тешко се контролира во нашите шуми се бесправните сечи. Бесправните сечи во Македонија се на исто ниво како и во соседните земји, освен Косово каде се драматично големи, што значи дека се работи за регионален проблем. Ова е мое мислење за решавање на овој проблем, зашто на ниво на асоцијација ние сеуште не можеме да зборуваме за конкретно решавање на проблемите, без нивно конкретно лоцирање и план за решавање. Значи, сепак треба да се обрне внимание на подигањето на свеста на граѓаните за значењето и вредноста на шумите, да се променат некои навики, како на граѓаните, за населението кое живее во близина на шумите, но и за навиките на нашата фела, на шумарите. Клучот е, луѓето кои се на терен да бидат во непосредна комуникација со локалното население и да се презентира значењето на шумите како животна средина.

Социјалната функција на шумата е еден битен аспект кој треба да биде поелaborиран од луѓето кои живеат во близина на шумите. Тие луѓе треба да се поистоветат со самата шума, нивниот систем да е поврзан со шумата, тој да се грижи за шумата како за нешто свое, да се постави на бедемот на сочувувањето на еколошките и другите функции на шумата. Тоа е битно. Како тоа ќе биде инкорпорирано ќе зависи од нашата асоцијација, но за тоа, велам, ќе зборуваме откако ќе направиме програма и начин на имплементација. Некои иницијативи за тоа има и Асоцијацијата на приватни шуми, но сепак, сопственичката структура, односно големата исцепканост на шумите го отежнува пристапот кон решавање на ова прашање и го доведува до нефункционалност. Регулацијата на сопственоста, како и услугите за маркирање, како и планирањето се битни фактори и сите ние сме засегнати се прашања на идно решавање на ниво на асоцијација.

- Ова и останатите прашања кои ги спомнавме, сепак треба да се решаваат долгорочно. Треба да се означи тело во постојан состав и со постојано седиште, околу кое ќе можат да се собираат идните членови на оваа асоцијација.

- Треба да се направи едно такво тело, Секретаријат на Асоцијацијата на приватни шуми, чие седиште ќе биде на Шумарскиот Факултет. Идејата е да постои место каде ќе можат

да се движат и веќе афирмирани шумарски стручњаци, но и студенти кои во текот на студирањето ќе ги доживуваат лично, од професионален аспект, проблемите на шумарството. Допрва треба да ја определиме структурата, бројот и седиштето на ова постојано тело. Таа канцеларија треба и технички да се опреми, веројатно преку донации. Во моментот не би можел да зборувам за тајминзи на активностите, но сметам дека сето ова до есен ќе може да профункционира.

Жиросметката на асоцијацијата е отворена, како и сите формално правни работи и ние веќе можеме да пристапиме кон верификација на членството. Колегите веќе работат на регионално ниво со запознавањето за работата на Асоцијацијата, еве и преку вашево списание ќе се објаснат целите и стремежите на Асоцијацијата, а подоцна планираме да изработиме веб-страница преку која најнепосредно ќе комуницираме со нашето членство и колегите.

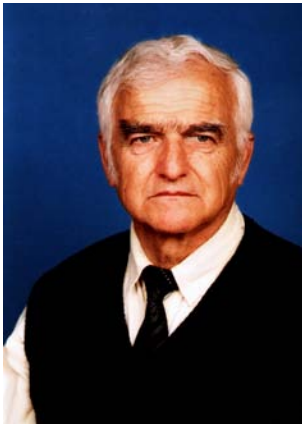
Финансирањето, главно на основните потреби на асоцијацијата ќе биде преку членарина во симболичен износ од 500,00 денари, но јас се надевам дека потоа ќе изнајдеме и други начини за финансирање. Имаме изработено пристапница преку која ќе може да се зачленуваат идните членови.

Жиросметка на Македонска шумарска асоцијација, број 210-0668113101-95, Тутунска банка-Скопје

Во тек е изработка на логото на асоцијацијата и постапно ќе се промовира. Начинот на функционирање, дополнително ќе се определи, најверојатно ќе се оди на делегатски систем, по региони и општини, со делегирање на членови кои би учествувале во работата на годишните собранија, каде што ќе бидат усвојувани документите на асоцијацијата. Идната комуникација, планираме да се одвива преку Интернет како најдостепен начин. Во секој случај јас се надевам дека Македонската шумарска асоцијација, како организација на шумарските шумарски инженери и техничари ќе најде сили да се позиционира во општеството како една сериозна организација која го брани интересите и потребите на шумарството како бранша. Сметам дека ние како професионалци ќе успееме да се наметне со свои предлози и решенија на горливите теми кои ја засегаат професијата и искрено се надевам дека формираме една сериозна организација преку која ќе ја потврдиме оправданоста на нашите намери.

Разговорот го водеше: Соња Никчевиќ

ТОМЕ ЛИСИЧАНЕЦ

Полезаштитните појаси се подигаат на земјоделски површини кои поголем дел од годината се без вегетација, изорани и изложени на суви, топли, но и ледени ветрови. Затоа и го добиле и другото име ветрозаштитни појаси.

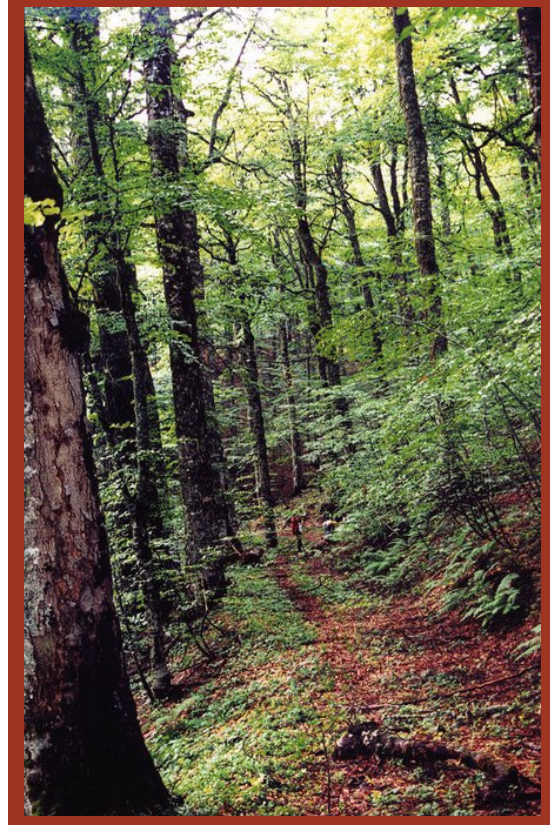
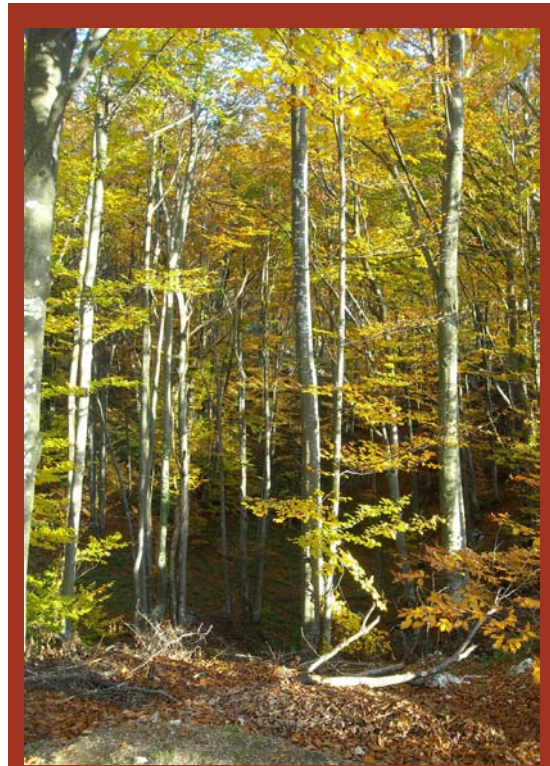
Темата за која сакам да се обратам до нашата стручна и останата јавност ме засега и преокупира емотивно и професионално. Емотивно затоа што полезаштитните појаси во Р.Македонија се подигаа кога јас бев студент на Шумарскиот факултет и за време на феријалната пракса во Битолско учествував во нивното подигање низ Пелагонија, а ги памтам тешкотиите и отпорите на кои се наидував тогаш. Во тоа време директор на Институтот за шумарство беше Русинот Божидар Ничота, што кажува дека појасите се руско искуство, а на Шумарскиот факултет доминираа авторитетите на Ханс Ем, Бранко Кралик, Раде Акимовски, Радивој Јоветиќ и др.

Професионално, како бивш професор од предметот Уредување на порои, кој како дисциплина ги обединува сите мелиоративни мерки агротехнички, шумскотехнички и хидротехнички, кои треба да обезбедат посигурно стопанисување во нашите услови кои се одликуваат со присуство на степа и степска клима на 40 проценти од нашата територија и многу присутната ерозија, чувствувам обврска да потсетам на нивната извонредно корисна улога.

И уште еден мотив ме упатува на истата тема, а тоа е моето учество на Трибина за одбрана на полезаштитните појаси, која пред десетина години ја организираа младите еколози, на која агрономите упорно бараа појасите да бидат ископачени и уништени.

Меѓутоа главниот повод, за моето обраќање до јавноста, се повеќекратните предупредувања од светската и нашата наука за надоаѓањето на тропски климатски период, чие влијание ќе се почувствува веќе од 2020 година, а кулминација ќе достигне меѓу 2040 до 2050 година на овој век. Предупредувањата се многу алармантни, а периодот за почеток и не е толку далечен за да си допуштиме да го игнорираме. Поентата на овој напис е да се потсетиме на многустраните корисни функции на појасите и во наведените и други случаи, како и на нивната сегашна состојба.

Полезаштитните појаси се подигнати во Овчеполието, Пелагонија и Тиквешко. Во тоа време, во склоп на водните заедници, во наведените градови, имаше Секции за уредување на порои и тие, на база на изработените проекти, ги изведуваа сите агро, шумско и хидротехнички мерки, кои и денес постојат.

Како што е познато, полезаштитните појаси се подигаат на земјоделски површини кои поголем дел од годината се без вегетација, изорани и изложени на суви, топли, но и ледени ветрови. Затоа и го добиле и другото име, ветрозаштитни појаси.

Видови полезаштитни појаси

Има три вида полезаштитни појаси: непродувни, полупродувни и продувни. Без да навлегувам во подробности, во оваа пригода само ќе потсетам за нивните вонредно корисни функции:

1. Со својата положба, во однос на ветровите и со својата конструкција, појасите придонесуваат за рамномерно навлажување на полето при врнежите, без вртложења и натрупувања зад возвишенија и длабнатини.

2. Појасите го успоруваат ветерот и со тоа:

- го намалуваат, значително испарувањето на влагата од почвата во топлиот период од годината

- го забавуваат студениот ветер, а со тоа го спречуваат или намалуваат замрзнувањето на почвите кои во таква состојба не можат да впиваат никаква вода, значи значително се зголемува инфилтрацијата на влагата. Со успорувањето на студениот ветер се намалува или спречува измрзнувањето на одгледуваните култури меѓу појасите

- со забавувањето на сувиот и топол ветер се намалува и транспирацијата од лисјата на одгледуваните култури, кои на тој начин егзистираат со помалку почвена влага

- со забавувањето на ветерот појасите ги ловат семињата на плевата, што ги носи ветерот, и тие како светлољубиви видови, во сенката на појасот пропаѓаат, заради што ќе требаат помалку заштитни средства за нивно отстранување

3. Дрвјата од појасите привлекуваат многу птици пеачки, кои појасите ги користат за гнездење, а тие храната која што се состои од инсекти ја наоѓаат на културите посеани меѓу појасите. Со ова се добива бесплатна биолошка заштита односно производство на органска храна.

4. Дрвјата од појасите за својот опстанок трошат доста вода, која ја извлекуваат од почвата. Со таа транспирација ја сушат подлогата, а со тоа може да се постигнат два ефекта. Ако теренот покажува тенденција на заблатување, појасите ќе ги спуштат подземните води под нивото на коренот на културите, што ќе овозможи земјоделско производство на заблатени терени со високи подземни води. Ако пак подземните води се солени, каков што е случајот со Овчеполето и дел од Повардарието „Солената Долина“, појасите со задржувањето на подземните води на одредена длабочина овозможуваат земјоделско производство на солени почви кои инаку, како такви се неупотребливи.

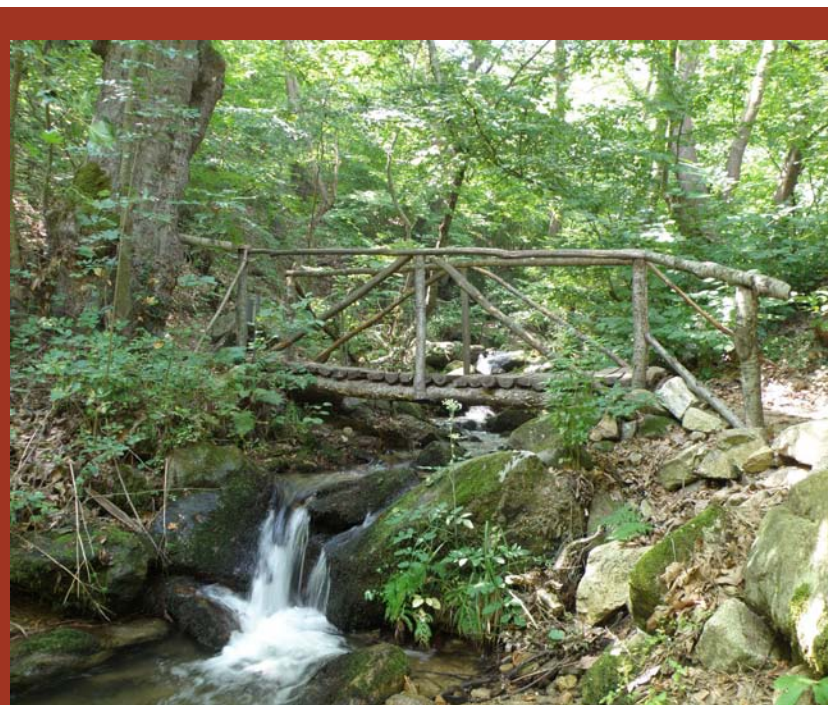
Според мене зачудувачки е што и сега, во Овче Поле со бунари се вади солена вода и со неа се полева, а кога концентрацијата на солта ќе се зголеми тие почви ќе станат неупотребливи, а нивната санација скоро невозможна.

Бидејќи степата е најчестиот терен на кој ги изведуваме нашите орнитолошки активности и појасите се постојана мета на опсервација, со жалење можам да констатирам дека иако се уште се присутни, ги имаме само како споменик и сведок на професионална несовесност, и на

недостаток на знаење за нивните вонредни функции што може да ни послужат токму во наредниот период. Преостанатите појаси ниту ја имаат проектираната конструкција, ниту потребната продувност, никој не е обврзан ниту заинтересиран за нивното одржување. Насекаде ги користат за собирање дрва за огрев, ги сечат и палат, а земјоделието, за чии потреби се подигнати, постојано атакува за нивно уништување.

Според мене, уште пожално е што и шумарството не покажува никаков интерес, најпрво правилно да ги информира и едуцира корисниците на појасите, а потоа да стане услужна гранка при земјоделието во нашата степа, за реконструкција и одржување на проектираните функции на истите.

Ова размислување добива во тежина во контекст на претходно споменатиот тропски климатски период, кој надоаѓа, а за кој се уште никој ни на државно ни на локално ниво ништо не проговорил.

М-р ДАРКО РИЗОВСКИ

ПРИРОДНАТА ОБНОВА НА ЦРНБОРОВИТЕ ШУМИ НА ПЛАНИНАТА ВЛАИНА

Имајќи ги предвид добиените резултати во текот на нашите истражувања и со нивна анализа, се дојде до констатација дека најповолен начин за стопанисување во црн боровите насади на планината Влаина е постепеното и групово изборното стопанисување

Истражувањето на појавата и развитокот на природната обнова од црн бор на планината Влаина е вршено преку директни мерења на терен. Пред да се отпочне со мерење извршен е избор на репрезентативни локации каде треба да се извршат потребните мерења. На терен трајно се одбележани пробните површини во кои се вршени проучувањата. Избраните пробни површини се со различна големина во зависност од развојниот стадиум на обновата. На истиот начин се прибрани и податоци за матичните насади кои имаат влијание врз појавата и развитокот на природната обнова. Мерењата се вршени со инструменти чија што точност е задоволителна и кои и досега широко се употребувани во научно истражувачките работи во шумарството. За утврдување на светлосниот режим во кој се развива природната обнова се прибрани податоци за интензитетот на осветлување според стационарна-изхелска метода, а од одредени репрезентативни површини и дополнителни податоци според маршрутна метода. Анализата на добиените резултати е вршена во канцеларија, со споредба со досегашните истражувања за природното обновување на црниот бор, утврдени од други автори на други локалитети. За проучување на природното обновување на црнборовите шуми на планината Влаина се поставени 5 постојани пробни површини. Мерните површини се поставувани со помош на призма, бусола, ориентациони значки и пантлика, според ортогонална метода. Димензиите на постојаните пробни површини се 20x20м или 0.04на. Внатрешно, сите површини се поделени на мрежа од дваесет и пет квадрати со димензии 4x4м или 16м². За контрола на добиените резултати поставени се уште 15 површини со различни димензии, во зависност од развојната фаза и бројот на обновата според маршрутна метода. На сите пробни и мерни површини мерени и оценувани се следниве елементи на природно обновување: *Вкупен број на единки по развојни фази; Височина на подмладокот по развојни фази со точност до 1см; Квалитет и виталност на природното обновување; Здравствена состојба на подмладокот.* Овие проучувања се вршени во следните природни услови: Природно обновување под заштита на матичниот насад; Природно обновување во кружни отвори (со различна големина до 500м², од 500-1000м², и 1000-1500м²); и природно обновување по терени кои не се обраснати со шума. И покрај тоа што природното обновување започнува со појавата на поникот, овие истражувања беа насочени подетално во наредните развојни фази на обновата. Причина за тоа е што поникот како развојна фаза на обновата е многу варијабилен, бидејќи тој директно зависи од квалитетот и обилноста на уроdot на семе во претходната година. Меѓутоа од текот на извршените истражувања на терен, се дојде до заклучок дека по терените на планината Влаина има сосема доволни количини на квалитетен поник од црн бор. Податоците за проучување на бројот на стебла и нивна биолошка структура во црнборовите шуми на планината Влаина се добиени од петте постојани пробни површини. При поставувањето на истите е водено сметка тие да бидат поставени во хомогени насади кои ќе бидат вистински претставници на својата околина и на црнборовите шуми во целина, за

подрачјето на планината Влаина. Тие се трајно одбележани на терен со боја. Сите стебла со дијаметар на градна височина од 10см од поставените пробни површини се обележани со бројки од 1 па нагоре. Исто така извршени се и мерења на вкупната височина на сите стебла со висиномер на Хага, како и височината до првата жива гранка која учествува во крошната. Извршени се мерења на крошната на стеблата од пробните површини во правец на четирите страни на светот. Од извршените мерења собрани се доволно податоци за таксационите елементи со кои се одликуваат црнборовите шуми на планината Влаина.

Начин на обработка на пробните површини

Тие се поставени на различни места, на различна експозиција и различна надморска височина. Потоа со боја се обележани сите надворешни стебла кои не влегуваат во пробните површини. Надморската височина на поставените пробни површини е утврдена со Aneroid, а изложеноста на карта со бусола. Наклонот на теренот е утврден со висиномерот на Хага, на кој има и скала за одредување на наклон. Прибирање на податоците од пробните површини е вршено преку директно мерење на терен. Клупирањето е вршено на градна височина т.е. на височина од 1.30м над земјата со клупа чија што поделба е со точност до 1мм. Дијаметрите се мерени во два правци И-З и С-Ј, а потоа се утврдени средно аритметичките дијаметри за секое стебло. Потоа стеблата се групирани во степени по дебелина со широчина од 5см. За одредување интензитетот на осветлување во црн боровите шуми на планината Влаина, секоја од пробните површини ја поделивме на мрежа од квадрати со димензии 4x4м или вкупно 125 квадрати. На таков начин добивме 36 мерни точки во секоја пробна површина, кои ги претставуваат темињата од мрежата од квадрати. Истите ги обележавме со дрвени колци (долги 50см, а во пречник 5см. На тие темиња се вршени мерења на интензитетот на осветлување и тоа на секои два часа почнувајќи од 6 часот наутро се до 18 часот во период од 13-ти јули до 6-ти август 2008 и 26-ти јули до 22 август 2009 година. Освен интензитетот на осветлување под шума измерен е и интензитетот на осветлување на слободен простор, кој е мерен на четири мерни места на различна надморска височина на источна, западна, северна и јужна експозиција. Мерењата се вршени на растојание од 2 часа почнувајќи од 6 часот наутро до 18 часот попладне. За да се добие претстава за крошните на стеблата со висиномерот на Хага, измерени се височините на крошните на сите стебла од постојаните пробни површини со точност од 0.5м и тоа почнувајќи од првата жива гранка што учествува во градбата на крошната па се до врвот. Радиусите на крошните се измерени со пантлика со точност до 10см спрема четирите страни на светот. Од измерените радиуси по пресметковен пат се добиени средноаритметичките дијаметри на крошните за сите стебла, за одделните степени по дебелина, како и за секоја пробна површина

и средно. Со понатамошно пресметување од овие дијаметри е добиена хоризонталната проекција на крошните од стеблата. Апсолутната должина на крошната е добиена како разлика меѓу вкупната височина на стеблото и должината на деblото, од земјата до првата жива гранка која учествува во крошната, притоа несметајќи ги водените леторастии. Релативната должина на крошната е добиена како однос помеѓу апсолутната должина на крошната од стеблото и неговата вкупна височина. Покрај споменатите, по пресметковен пат се добиени и индексот на крошната (како однос помеѓу дијаметарот на крошната и градниот дијаметар на стеблото) и релативниот простор за растеж на стеблото (како однос помеѓу дијаметарот на крошната и вкупната височина на стеблото).

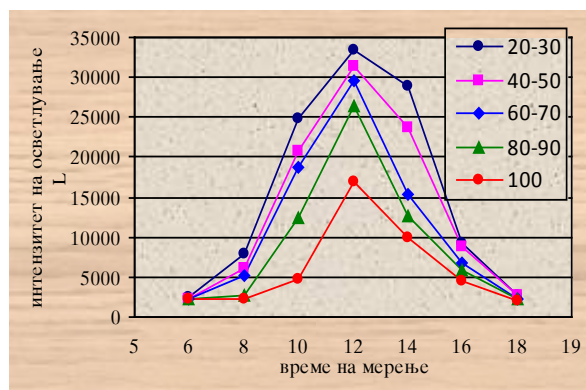
Резултати од истражувањата со дискусија

Бројноста на природното обновување на црниот бор под заштита на матичниот насад меѓу другото зависи и од самиот склоп на насадот. Според резултатите добиени од истражувањата на планината Влаина, со зголемување на истиот од 20% до 100% бројот на единките во фазата неодраснат подмладок се намалува од 31 717 на 1791 ед/на. Истото се случува и во другите развојни фази, така на пример во развојната фаза одраснат подмладок со зголемување на склопот од 20% до 100%, бројот на единките се намалува од 17 404 на 575 ед/на, во развојната фаза неодраснат младик бројот на стеблата се намалува од 980 на 39 ед/на. Вкупната бројност на обновата во сите развојни фази со зголемување на склопот од 20 на 100% се намалува од 51 440 на 2 496 ед/на. Од овие податоци може да се констатира дека бројноста на обновата е доволна за да обезбеди квалитетно природно обновување на црнборовите шуми на планината Влаина. Експозицијата врз процесите на природното обновување на црниот бор има големо влијание кое различно се манифестира врз бројноста на обновата и според истата на планината Влаина црниот бор најдобро се обновува на јужна експозиција, каде бројноста е двапати поголема од бројноста на обновата на црн бор на останатите експозиции како: источна, западна и северна. Причина за тоа се природните услови на оваа експозиција кои се одликуваат се поголема топлина, помала влажност и поволни светлосни услови. Во такви природни услови црниот бор на планината Влаина се обновува подобро од другите видови на дрвја. Природното обновување од црн бор на истражуваното подрачје најдобро се одвива во кружни отвори. Најголем број на единки има во отворите до 500м², потоа во отворите од 500 до 1000м², а најмал е бројот на единки во отворите од 1000-1500м², тоа е случај на сите експозиции. Природното обновување на црниот бор во кружни отвори најдобро се одвива на јужна експозиција, потоа следуваат источната и западната, а најслабо на северната експозиција. Кај отворите поголеми од 1500м² се забележува нерамномерност во обновувањето на целата површина и тоа во средишниот дел каде обновата се

одликува со помал број на единки од ивичниот дел на отворите. Од податоците до кои дојдовме преку нашите истражувања за природното обновување на црниот бор по терени необраснати со шума се дојде до констатација дека се одвива доста успешно и е во тесна врска со оддалеченоста од работ на шумата. Со зголемување на растојанието бројноста на обновата се намалува, до растојание од бом од работ на матичниот насад таа задоволува, со зголемување на растојанието над бом обновата осетно опаѓа. Ова е сосема разбирливо, бидејќи проширувањето на црниот бор се одвива постепено со определен интензитет во зависност од растојанието. Во зависност од експозицијата природната обнова од црн бор на планината Влаина има најголем број на единки на јужна експозиција но тука таа достигнува максимално растојание до 100м од ивицата на шумата, што не е случај со источната и западната експозиција каде обнова се среќава и на растојание поголемо од 150м. Квалитетната структура на обновата од црн бор меѓу другото е во тесна врска и со густината на склопот на матичниот насад. Со зголемување на склопот, квалитетот на обновата од црн бор осетно се намалува. Во однос пак на квалитетната структура на обновата од црн бор во кружни отвори констатиравме дека таа е најдобра во отворите од 500 до 1000м², во отворите до 500м² бројот на обновата со добар квалитет се намалува, додека во отворите од 1000-1500м² квалитетната структура е најлоша. Со анализа на податоците добиени од терен за квалитетната структура на обновата од црн бор по необраснатите терени, се дојде до констатација дека најголем број е со лош и среден квалитет, а најмал е бројот на единки со добар квалитет, освен тоа со зголемување на растојанието на обновата од матичниот насад, квалитетната структура на обновата исто така се намалува.

Интензитетот на осветлување во насадите зависи пред сè од склопот и од развојната фаза на обновата.

При различна склопеност на шумата има и различен интензитет на осветлување. Така во насадите со склоп 20-30% во секое време од денот почнувајќи од 6 па се до 18 часот има најголем интензитет на осветлување, споредено со насадите со склоп 40-50%, 60-70%, 80-90% и насадите со склоп 100%. Со зголемување на густината на склопот од 20 до 100% интензитетот на осветлување се намалува. Кај сите видови на склопови максимален интензитет на осветлување има на пладне. После достигнувањето на максимумот кај сите видови на склоп интензитетот на осветлување се намалува, најмали вредности на интензитетот на осветлување се утврдени во 18 часот, овие вредности графички се прикажани на следниот графикон.

Интензитет на осветлување во зрели црнборови насади при различен склоп во %

Процесот пак на смалување на бројот на единките во однос на бројноста на поникот е во тесна зависност од приливот на директна и дифузна светлина, а кое зависи од густината на насадите. До колку приливот на сончевата светлина е поголем смалувањето на бројот на единките е помало и обратно. Ова смалување е секогаш поголемо при обновата на месторастењето од подгорска букова шума отколку на месторастењето од даб плоскач. Најголемо е по терените со северна експозиција, додека најмало по терените со јужна експозиција. На ова допринесуваат и биоэколошките карактеристики на црниот бор кој е изразито хелиофилен вид, па режимот на осветлување има многу важна улога за појавата и развитокот на бројна и квалитетна природна обнова. Минимумот на релативно уживање на светлина и коефициентот на пропустливост на светлина зависат меѓу другото и од склопот на самиот насад. Црниот бор на планината Влаина при различен склоп и во различно време од денот има и различни вредности на минимумот на релативно уживање на светлина и различен коефициент на пропустливост на светлина. Притоа со зголемување на густината на склопот тие осетно се намалуваат. Максимални вредности минимумот на релативно уживање на светлина и коефициентот на пропустливост на светлина имаат во 6 часот наутро, и уште еден помал максимум во 12 часот напладне, а најмали во 18 часот.

Резултати од проучувањата на некои елементи кои ја карактеризираат крошната на црнборовите насади

Со анализа на резултатите добиени од нашите истражувања на поширокото подрачје на планината Влаина дојдовме до констатација дека со зголемување на дебелината на стеблата, се зголемува и хоризонталната проекција на крошната. Најголема хоризонтална проекција на крошните имаат стеблата од најголемите степени по дебелина. Средно за одделните пробни површини таа се движи од 24.9м до 46.9м. Фреквенциските криви за проекцијата на крошните од стеблата како функција од дебелината, во одделните пробни површини покажуваат постојан растечки тек, тие во почетокот имаат побавно растење кое покасно се зголемува, т.е. имаат тек на експоненцијална функција. Со зголемување на дебелината на стеблата се зголемува

и дијаметарот на крошната. Најмал дијаметар на крошната имаат најтенките стебла, а најголем најдебелите. Со зголемување на дебелината на стеблата се зголемува и дијаметарот на крошната. Најмал дијаметар на крошната имаат најтенките стебла, а најголем најдебелите. Оваа зависност е скоро праволиниска. Средниот дијаметар на крошната кај природните црн борови насади на планината Влаина се движи од 5.56м до 7.36м. Апсолутната должина на крошната кај црнборовите насади на планината Влаина, со зголемување на степенот по дебелина се зголемува и тоа од почетокот многу побрзо, а покасно тоа зголемување е помало. Најмала Апсолутна должина, односно најкратки крошни имаат најтенките стебла т.е. оние од степенот по дебелина 12.5см, а најголема најдебелите. Просечните вредности за апсолутната должина на крошната кај стеблата од одделните пробни површини се движи од 6.64м до 11.38м. Со зголемување на дебелината на стеблата вредностите за индексот на крошната иако со одредени осцилации, опаѓаат. Зависноста на индексот на крошната и дебелината на стеблата покажува дека со зголемување на градниот дијаметар, индексот на крошната се намалува со мали исклучоци во одделните степени по дебелина. Средните вредности за индексот на крошната кај црн боровите насади на планината Влаина се движат од 1.14 до 1.85. Количникот на ширење на крошната, со зголемување на дијаметарот на стеблото се намалува. Намалувањето во почетокот е побрзо, а потоа побавно со мали осцилации во понатамошниот тек. Најголеми вредности количникот на ширење на крошната има кај најтенките степени по дебелина, а најмали кај најдебелите. Средниот количник на ширење на крошната кај стеблата од проучуваните насади на планината Влаина се движи од 18.61 до 28.58. Со зголемување на дебелината на стеблата количникот на ширење на крошната се намалува, отпрвин побрзо, а потоа се послабо. Со одредени варирања, со зголемување на дебелината на стеблата се зголемува и релативната должина на крошната. Средните вредности за релативната должина на крошните на стеблата кај одделните пробни површини се движат од 34.3% до 58.7%. Вредностите пак за релативниот простор за растеж на стеблата во црнборовите насади на планината Влаина, во одделните степени по дебелина е различен. Релативниот простор за растеж кај проучуваните црн борови насади на планината Влаина се движи од 0.25 до 0.48 или средно тој изнесува 0.38.

Имајќи ги предвид добиените резултати во текот на нашите истражувања и со нивна анализа, се дојде до констатација дека најповолен начин за стопанисување во црнборовите насади на планината Влаина е постепено и групово изборното стопанисување Црниот бор на планината Влаина се развива во такви природни услови, кои на еден или на друг начин го прават витален во динамиката на природното обновување особено на месторастењето од даб плоскач каде црниот бор е без конкурентни видови и се шири посебно во насадите со поредок склоп. Спонтаното ширење на црниот бор по терени необраснати со шума, е посебен феномен што зборува за големата виталност и експанзија на црниот бор на планината Влаина. Резултатите за успешното природно обновување на црниот бор под заштита на матичен насад и во кружни отвори, укажуваат на тоа дека може да се применуваат и различни одгледувачки и обновителни мерки во црнборовите шуми на планината Влаина. Поволниот светлосен режим и прилагодливоста на црниот бор кон отворите со поголема осветленост укажуваат на тоа дека за успешно обновување на црниот бор на планината Влаина најдобро е да се применуваат оплодни и групово-изборни сечи. Овие методи за природно обновување овозможуваат поголеми количини на светлина да продрат во приземните катови од насадот што многу поволно се одразува врз обновата од црн бор во сите развојни фази. Обновувањето преку примена на пребирни сечи нема да даде добри резултати бидејќи ќе предизвика создавање на делови од шумските насади кои се слабо осветлени и во кои црниот бор ќе се развива со недоволна или слабовитална природна обнова.

ДРВО НА ГОДИНАТА

И годинава се бира Дрво над дрвјата во Европа.
Во конкуренција се два чинара, два даба и една липа

Во организација на чешката Партнерска фондација за околината, веќе осум години се одржува еден сериозен избор на "Дрво на годината" во Европа. Станува збор за еден сериозен избор на најубаво дрво, притоа не се работи ни за староста, ниту за височината, за големината или реткоста на видот. Едноставно се работи за избор на најубаво дрво.

Кој може да учествува?

Буквално секој може да кандидира свое дрво за натпревар без разлика дали се работи за поединец, семејство, општина, училиште, институција.

За големата популарност на овој конкурс говори податокот дека годинава на овој конкурс се пријавиле 100 000 дрвја, а за споредба, во 2002. година во конкуренција биле само 1200 дрвја.

Пријавата мора да содржи: Приказна за дрвото, Фотографија на дрвото, Опис на локацијата каде се наоѓа (улица, град, регион, држава)

Еве едно CV кое е пристигнато на годинешниот избор:

УНГАРСКИ ЧИНАР од областа Зала во западната заддунавска регија. Се наоѓа во гратчето Летени, висок е 20 метри и е еден од најпочитуваните жители на историскиот парк со замок од 18-тиот век на грофовите Шапари. Овој ветеран, стар пет века е сведок на на безброј љубовни, пријателски, деловни средби и случувања на грофовите, но и на безброј други луѓе кои поминувале или живееле во

близина. Денес е омилено место за фотографирање на младите при венчавки, како и место за раскошни балови, а денес младите седат во неговото подножје со мобилни телефони и лаптопи...Приказната за неговото конкурирање на изборот ја напишала 12-годишната Палма Хорват, зашто, за неа ова дрво е најзначајната "личност" во нејзиниот град и затоа што чинарот е "најубав, најмен, најмилозлив, најдобар, со најголемо срце!"

Со оглед на фактот дека Приказната за дрвото се наоѓа на прво место, Дрвото на годината е всушност "дрво со приказна, дрво кое обединува и зближува".

Како се избира најубавото дрво?

Натпреварот трае долго, прво се одбира меѓу кандидатите од секоја земја одделно, се праќа претставник, потоа се продолжува со електронско гласање и СМС пораки(приходот е наменет за добротворни цели за загрозените дрвја на планетава). Најтесниот избор од пет дрвја го разгледува жири од сите области, а дрвото на годината се прогласува на Денот на дрвото на специјален, традиционален КОНЦЕРТ НА ДРВЈАТА. Наградата за првопласираното дрво е ваучер за посебен третман!

Кои се годинешните фаворити?

Два даба, два чинара и една липа се првите пет, годинава. Дабовите се од Чешка и од Словакија(првиот е стар 433, а вториот 800 години), чинарите се од Унгарија (500 години) и од Бугарија (600 години) и липата е од Романија и е стара 5 века. Нивните приказни и други генералии може да се прочитаат на Интернет и се движат од сериозни книжевни предлошки за романи до нестварни и историски куриозитети. Сите пет најдобри се миленици на своите места, села, градови, паркови...нивните приказни секако дека ќе предизвикаат фасцинација и веднаш ќе ве поттикнат да помислите на вашето лично "дрво на дрвјата". Секој од нас има свое дрво на спомените, дрво кое не потсетува на детството, младоста, на убавите мириси на минатото. Сите ние сме слушале од своите баби и дедовци по некоја приказна за некоја стара круша со бунар во кој никогаш никој (дури и најсреќните моми во селото), не можел да се удави, зашто дрвото виело и пискало на секоја несреќа во својата близина...Или за вековните ореви во чијашто сенка генерации на млади ги бендисувале своите сакани. Наша препорака е ако ништо друго да го фотографирате своето омилено дрво и да ги сочувате своите спомени од забрав.

С.Н.

ДАДЕНА ВО УПОТРЕБА СПОМЕН КУЌАТА ТОДОР ПРОЕСКИ

ДА МОЖЕШЕ ДЕНТА ДА НИ СЕ ОБРАТИ, ТОШЕ СИГУРНО ЌЕ ИЗВИКНЕШЕ: „ВЕ САКАМ СИТЕ“

Спомен куќа ТОДОР ПРОЕСКИ

Хортикултурно уредена околина

На 25 април годинава, на Втор ден Велигден, со пригодни манифестации во Крушево беше дадена во употреба Спомен куќата на нашата музичка легенда ТОДОР ПРОЕСКИ – ТОШЕ. За многумина тоа е инвестиција во иднината на македонската култура и гест на признание и благодарност на граѓаните на Република Македонија кон ликот и делото на Тоше Проески, кој македонската нација ја задолжи со непроценливо музичко наследство. Станува збор за монументална градба од бетон и стакло во форма на крст, која, сместена на една од најрепрезентативните локации на месноста Гумење се простира на површина од 870 м2. Во присуство на неколку илјади фанови на Тоше од нашава земја и од странство, пригодни говори одржаа: Извршниот директор на Фондација „Тодор Проески“ – Андреј Николоски, Градоначалникот на Општина Крушево – Василчо Дамчески и Министерката за култура во Владата на РМ - Елизабета Канчевска-Милевска. На крајот се обрати и Премиерот Никола Груевски, кој, потоа, со симболично сечење на лентата ја даде во употреба Спомен куќата на Тоше Проески. Со пригоден црковен церемонијал осветувањето на објектот го изврши Неговото блаженство – Архиепископот г. г. Стефан во сослужение со великодостојници на МПЦ. Во културниот дел на манифестацијата настапија Женскиот хор „Св. Злата Мегленска“, како и детскиот хор „Златно Славејче“. Меѓутоа, она што посебно ја одушеви илјадната публика беше премиерната изведба на досега необјавената композиција „Крушево“, за која, на текст на Мирослав Рус, музиката ја напишал самиот Тоше Проески. Песната ја изведе светски познатиот артист Раде Шербеџија во придружба на нашиот истакнат гитарист Влатко Стефановски и музичарите од бендот на Тоше.

Од она што за карактеристиките на Спомен куќата можеше да се чуе во промотивните говори, формата на крстот ја симболизира верата со која животот на Тоше беше тесно поврзан. Стаклените делови ја означуваат кршливоста на човечкиот земски живот, а бетонските ѕидови ја симболизираат вечноста на Тоше. Водата, како

дел од пејсажната архитектура на овој проект е симбол на чистотата и животот со кои зрачеше Тоше.

Музејската поставка во внатрешноста на овој меморијален објект хронолошки го прикажува животот на Тоше од неговото детство и тинејџерските години, па сè до врвот на неговото уметничко „крешендо“. Музејот содржи над 300 автентични експонати кои се сопственост на семејството Проески. Тука е молитвеникот со сите верски предмети со кои се служеше Тоше, презентација на неговото домашно музичко студио, реплика на неговата дневна соба, две восочни фигури во природна големина, неговите музички инструменти и многу други предмети. Музејот е опремен со најсовремени аудио-визуелни дигитални инсталации за гледање на концертите на Тоше. Поставени се и неколку инфо-паноа со дисплеи чувствителни на допир, преку кои посетителите на интерактивен начин можат да ги добијат бараните информации за животот и делото на Тоше, според сопствениот интерес. Во музејот е отворена и сувенирница каде можат да се купат реплики од предметите на Тоше. На една од терасите постои кафетерија од која може да се ужива во панорамата на Крушево или пак во погледот кон Споменикот Македониум. Околината на Спомен куќата е хортикултурно уредена со зеленило, а засадена е и една цреша која претставува симбол на искреноста на Тоше. Малиот амфитеатар со многубројните раскршени нивоа ќе служи за одржување разни собири, како и за одмор и рекреација на посетителите. На јужната страна постои бел ѕид на кој посетителите по целата должина ќе можат да ги испишуваат своите пораки и мисли. Илуминацијата на целиот објект е извонредна. Поради тоа, изгледот на Спомен куќата во вечерните часови е посебно импресивен.

Посетеноста на овој нов музеј во Крушево деновиве е огромна. Од раните утрински часови, па сè до доцна навечер групи гости од цела Македонија и од странство со голема љубопитност го посетуваат Спомен домот на Тоше, а си заминуваат со восхит и почит кон нашата музичка ѕвезда и кон градот Крушево. Бројот на посетителите е особено голем за време на празници и викенд денови, кога улиците на Крушево се претесни за неочекувано густо автомобилски сообраќај што се должи на споменатите посети.

Инаку, овој брилијантен објект е дело на архитектите Дејан Секуловски, Дејан Спасеновски и Илија Божиновски, а изграден е со средства на Министерството за култура на РМ. Од аспект на правното уредување, Спомен куќата ТОДОР ПРОЕСКИ има статус на национална установа.

Маре БЛАГАДУША

Неколку илјади посетители од Македонија и од странство присуствуваа на отворањето

Омилниот автомобил на Тоше привлече голем интерес кај посетителите

Раде Шербџија, Влатко Стефаноски и бендот на Тоше премиерно ја изведоа композицијата Крушево

ТЕРЕНСКИ ИЗВЕШТАЈ ЗА СТАЦИОНАРНА ТЕРЕНСКА НАСТАВА

Со цел подобро совладување на материјалот по дендрологија и шумска педологија со петрографија, студентите од прва година при УКИМ Шумарскиот факултет во Скопје, од насоките озеленување и унапредување на животната средина и шумарство, изведоа теренска настава.

Оваа теренска настава се одржа на падините на планинскиот масив Јакупица, во периодот од 25 до 27 јуни 2011 година. Нашата научно-истражувачка база беше планинарскиот дом Чеплес, кој се наоѓа на 1450 m надморска височина.

Утрото на 25 мај, во 6 часот и 48 минути од железничката станица во Скопје, со воз се упативме кон селото Богомила, кое се наоѓа во близина на Велес. По два часа пристигнавме и со камион се упативме кон селото Папрадиште, за оттука да продолжиме кон планинарскиот дом. Движејќи се по планинарска патека, се запознававме со теренот како подлога за развој на значајни дрвенести видови во Македонија, природните еколошки услови во кои тие се застапени и шумските заедници кои ги формираат.

Планинскиот масив Јакупица може да се подели на неколку шумски појаси. Првиот дабов шумски појас го гради шумската заедница *Quercus-Carpinetum orientalis*, која е

главно составена од *Quercus pubescens* и *Carpinus orientalis* и претставува заедница која гради деградирани шуми од вегетативен карактер. Наредниот појас е образуван од заедницата *Quercetum frainetto cerris* составена од видовите *Quercus frainetto* и *Quercus cerris*. Последниот дабов појас *Orno-Quercetum petraeae* е составен од видовите *Quercus petraea* и *Fraxinus ornus*. По дабовите појаси, од 900 m надморска височина започнува првиот буков шумски потпојас, *as. Fagetum submontanum*, изграден од видот *Fagus moesiaca* (*syn. Fagus silvatica ssp. moesiaca*), кој образува деградирани шума со вегетативен карактер. Од 1200 m се протега вториот буков шумски потпојас, *as. Fagetum montanum*, познат и како горски буков шумски потпојас, кој е еден од најзначајните за македонското шумско стопанство. Во третиот буков потпојас, *as. Fagetum subalpinum*, се застапени далеку поголем број на различни дрвенести и тревни видови од кои најзабележителни се *Viburnum lantana*, *Juniperus nana*, *Juniperus communis*, *Juniperus intermedia*. Го воочивме и видот *Pinus sylvestris*, од кој е подигнат вештачки насад околу самиот планинарски дом, а движејќи се кон врвот, како крајна граница на дрвенестите видови наидовме и на *Pinus mugo*. Во текот на планинарењето ги забележавме и видовите *Pteridium aquilinum*, *Sorbus spp.*, *Prunus avium*, *Acer intermedium*, *Acer pseudoplatanus*, *Acer campestre*, *Acer heldreichii*, *Ostrya carpinifolia*, *Carpinus orientalis*, *Carpinus betulus*.

Бидејќи се движевме во близина на реката Бабуна, видовме и нејзини водопади кои

нè разладија, а дополнително ја воочивме и крајбрежната речна дендрофлора која тука се појавила и е составена од видови како *Salix alba*, *Salix caprea*, *Populus tremula*, *Populus alba*, *Betula pendula*, *Alnus glutinosa* и други.

Наредниот ден, се упативме кон месноста Бабина Дупка која се наоѓа на надморска височина од 1880 m. По пат, на два пати со д-р Коле Василевски, предметниот професор по шумска педологија со петрографија беа изведени показни вежби кои беа со цел да се покажат и увидат карактеристиките на педолошко-геолошките услови кои се присутни во тој предел. Д-р Јане Ацевски и м-р Бојан Симовски дополнително ни ги објаснија и посочија дендролошко-фитоценолошките карактеристиките на околната дендрофлора. Од Бабина Дупка, дел од студентите направија подолга пауза по што се упатија назад кон планинарскиот дом, а дел продолживме да се движиме кон врвот Солунска Глава. Иако теренот не беше лесен за искачување, сепак успеавме да стигнеме до голема височина, од каде имаше прекрасен поглед на околината. Дополнително, лесно можевме да го воочиме сиромашниот дендро-состав на голема висина. Патот надолу, дел од студентите го одеа по веќе познатиот терен, односно летната планинарска патека, а дел решивме да се обидеме по зимската патека што беше доста интересно и авантуристички. Иако беше понапорно, вредеше затоа што попатно најдовме на прекрасна пештера.

Последниот ден се упативме кон месноста Нежилово, поточно рибникот кој е лоциран

таму, по друг пат, со цел да се види нешто повеќе. По патот повторно имавме можност да ја воочиме дендрофлората и да собереме хербарски материјал. Од рибникот, со камион се упативме кон селото Богомила од каде во вечерните часови, со воз, заминавме за Скопје. Оваа теренска настава беше од големо значење за нас. Имавме можност сами да видиме голем број на дрвни видови во нивните природни услови на растење, да собереме хербарски материјал и да ја видиме диференцираноста на почвените профили. Покрај научните информации, ни се пружи шанса подобро да се запознаеме меѓу себе и да се дружиме. Искуствата кои ги стекнавме на оваа теренска настава, на сите, како идни шумарски инженери, сигурно ќе ни послужат во иднина.

Текст: Анастасија Димитрова, студент

Фото: м-р Бојан Симовски

ДЕН НА ДРВОТО,

ПРОЛЕТНО ПОШУМУВАЊЕ, 2011

Пролетното пошумување, како дел од Акцијата Ден на дрвото-засади ја својата иднина се одржа на 31. март, 2011. година.

Денот го одбележа големата излезност на граѓаните ширум државата, што се должеше на убавиот пролетен ден и на стекнатата навика и желба на овој ден да се засади дрвце.

Се садеше на 70 локации во државата, на места кои беа претходно одбрани и подготвени од вработените во ЈП "Македонски шуми", а се засадија, според планот, 3 милиони садници.

Акцентот на дрвни видови, пролетва беше ставен на засадување на лисјарски дрвни видови, во согласност со локациите. Од лисјари, претежно беа засадени јасен, багрем, див костен, а на повисоките

места се садеа дуглазија, аризонски чемпрес, црн и бел бор, смрча...

Акцијата беше следена од хеликоптер, а целиот државен врв и дипломатски кор и годинава ги посетија местата на пошумување и го засадија своето дрво.

Од сите надлежни институции, вклучувајќи го и Денот на дрвото-засади ја својата иднина, акцијата беше оценета како успешна.

Вработените во ЈП "Македонски шуми" ја координираа работата на сите места на пошумување, а за местата на пошумување во околината на Скопје беа задолжени вработените во Дирекција на ЈПМШ, и ПШС "Караџица" од Скопје.

ЗА НАШИТЕ ШУМИ

ЧЕСТО СЛУШАМ ДЕКА ШУМИТЕ
ИЗГОРЕЛЕ ИЛИ СЕ ИСЕЧЕНИ
И СО КИСЕЛИТЕ ДОЖДОВИ
ВО РАСТЕЊЕТО БИЛЕ СПРЕЧЕНИ.

ЗБОРУВААТ ДЕКА ЗЕМЈАТА СЕ ЛИЗГАЛА,
ЕРОЗИЈАТА ТРЕБАЛО ДА СЕ СПРЕЧИ,
А ТАТО ВЕЛИ ДЕКА ОВАА БОЛКА
СО САДЕЊЕ ДРВЦА СЕ ЛЕЧИ.

КИСЛОРОДОТ СЕ НАМАЛУВАЛ
И МНОГУ СУМ ТАЖЕН,
ЗОШТО ЗНАМ ДЕКА ТОЈ
ЗА ЛУЃЕТО Е МНОГУ ВАЖЕН.

ЗАТОА ДЕНЕС ДРВЦЕ ЌЕ ЗАСАДАМ
И НЕМА ДА МИ БИДЕ ПРВО,
САДЕВ И ЛАНИ И ПРЕКЛАНИ, САДЕА СИТЕ
ЗА ДА НИ БИДАТ УБАВИ ДНИТЕ.

Јован Диванисов V3
ОУ, Св. Кирил и Методиј*
Кочани

ВАДРА-ПРОДУКТ

извоз-увоз ДОО Скопје
ул.шидска 2, тел/факс: +389 2 2050 317; 2031 497; 2037 229

РЕЗЕРВНИ ДЕЛОВИ ЗА ТОВАРНИ МОТОРНИ ВОЗИЛА

IMK 14. oktobar

БЕЛАРУС

Continental
CONTITECH

SACHS

FAG

KOLBENSCHMIDT

Iskra

COBEST

GOETZE
MOTORENTEILE

IVECO

WABCO

ТРАКТОРИ-ЗЕМ.ЈОДЕЛСКА МЕХАНИЗАЦИЈА И ГУМИ

e-mail: vadraproduct@yahoo.com

АКЦИЈА ЗА ПРОФЕСИОНАЛЦИ

Husqvarna 365

33.825 ден

Husqvarna 576 XP

46.125 ден

Husqvarna 372 XP

41.205 ден

ГРАТИС

Свекица

1L Двотактол

Ланец

Куфер за пила

Турпија

Sinpeks, str. Grcki Pat bb, 7000 Bitola Phone: +38947 208500, Fax: +389 47 208515, E-mail: sinpeks@mt.net.mk

Техномак **Неготино** 043/362-701, 075 420-383, Пила-С **Куманово** 031/429-204, Деспотовски **Битола** 047/231-245, Делфифи **Ресен** 047/454-600, Медивет **Охрид** 070 304-224, Феропроект **Струга** 046/780-926, Автомасини **Кичево** 045/220-735, Агроголд **Гостивар** 070 314-149, Агропал **Тетово** 044/333-480, Баухаус **Тетово** 044/339-259, Реплек и Хубо **Скопје** 02/309-6107, Меркур **Скопје** 02/321-9701, Вего **Велес** 043/224-323, Елмако **Кавадарци** 071 250-327, Милпром **Прилеп** 048/412-991, Теодул **Прилеп** 048/414-860, Сервис Електроник **Прилеп** 070 259-006, Континентал **Штип** 032/390-728, Томче Спорт **Кочани** 071 887-817, Јуроп92 **Виница** 033/364-120, Манов **Делчево** 033/413-512, Зоја **Берово** 033/470-354, Шкуљ **Струмица** 034/328-567, Најкпром **Струмица** 075 468-450, Ирис **Валандово** 032/391-313, Интер Комерц **Гевгелија** 034/213-872